

данной проблеме. Рассматривается способ сравнительного изучения произведений школьной программы при определенных организационных формах, которые направлены на активное развитие исполнительского музыкального мышления и поэтапного формирования самостоятельных навыков работы над музыкальным произведением в процессе профессиональной подготовки учителя музыкального искусства.

Ключевые слова: школьный репертуар, слушание, учитель музыкального искусства, сравнение.

Summary

Learning of the Works of the School Repertoire with the Help of Comparative Means in the Process of Teacher of Music Preparation

Kohanska S.V.

The problem of learning of school repertoire as for the music perception at the lessons of the basic musical instrument has been studied in the article, scientific views on the offered problem have been analyzed. The method of comparative study of the works of the school program with certain organizational forms has been examined. It is directed to the active development of performing music thinking and step-by-step forming independent skills of work with musical composition in the process of professional preparation of the music art teacher. The method of comparative study of the works of the school program with certain organizational forms is directed to the active development of performing music thinking and step-by-step forming independent skills of work with musical composition. It is also one of the effective means in the work of the music art teacher and directed to the development of pupils' differentiated ear training and analytical thinking.

Key words: school repertoire, listening, music teacher, comparison.

Дата надходження статті: 15. 04.2015 р.

УДК 378.011.3-051:78

Лабунець В.М.,

доктор педагогічних наук, професор
(м. Кам'янець-Подільський)

Процесуально-функціональний аналіз інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики до продуктивної діяльності з учнями

У статті розглянуто багаторівневу діяльність вчителя музики, з якої можливо виокремити цілий ряд відносно самостійних функцій. Розглядаючи інструментально-виконавський процес підготовки майбутнього вчителя музики до виконання продуктивної діяльності як складову фахового мистецького навчання, автор визначає наступні функції цього процесу: світоглядно-орієнтаційна, пізнавально-адаптивна, організаційно-комунікативна, компетентнісно-прогностична, ціннісно-суб'єктна, праксеологічна, творчо-перетворювальна. Від взаємозв'язку вищезазначених функцій, на нашу думку, великою мірою залежить ефективність інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя музики, морально-психологічна атмосфера на фахових заняттях та результат художньо-творчої, музичної діяльності. У процесі цілеспрямованого навчання із застосуванням спеціальних методів та технологічних підходів можлива компенсація окремих функцій шляхом взаємного доповнення та перебудови менш розвинених функцій. Саме вищезазначені функції мають забезпечити ефективність формування готовності майбутнього вчителя музики до запровадження мистецьких інновацій в умовах загальноосвітньої школи. Специфічними ознаками змістовності інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики визначено: обізнаність студентів з основними теоріями інструментального навчання; вміння аналізувати та використовувати різноманітні методи у професійній діяльності; розуміння можливостей сучасних наукових методів досліджень та володіння методиками на рівні, необхідному для вирішення практичних завдань, що постають у процесі інструментально-виконавської підготовки; оволодіння розвинутою культурою професійного мислення; підготовленість до самовдосконалення та самореалізації; розуміння основних завдань своєї професії, дисципліни, котрі визначають конкретику фахової діяльності; обізнаність із можливостями та методами

застосування інноваційних технологій в інструментально-виконавській підготовці майбутнього вчителя музики.

Ключові слова: *процесуально-функціональний аналіз, інструментально-виконавська підготовка, функції, продуктивна діяльність, мотиви діяльності, інтерес, компетентність.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... Розглядаючи методичну систему інструментально-виконавської підготовки у ракурсі найвищого ступеня педагогічної творчості майбутнього вчителя музики, що забезпечує модернізацію різних ланок загальноосвітньої, мистецької освіти і сприяє розвитку сталого інтересу до опанування й впровадження в музично-педагогічну практику інноваційних технологій, звертаємо увагу на вагомість даної проблеми у сучасній мистецькій підготовці студентів. Оновлення національної традиційної системи музично-педагогічної освіти полягає, перш за все, у формуванні різнобічно розвиненої особистості майбутнього вчителя музики, здатного не лише демонструвати свої педагогічні здібності, а й презентувати прогресивний стиль педагогічної діяльності.

Музично-виконавська діяльність майбутніх учителів музики має складну функціональну структуру, адже під функцією, у філософському аспекті, розуміють відношення двох груп об'єктів, у якому зміна одного з них спричиняє зміну іншого. Загальноприйнятим у науковій літературі є визначення змістового наповнення поняття «функція» як якісної характеристики, що спрямована на забезпечення, підтримання і розвиток системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... Традиційно існують досить різні точки зору щодо змісту функцій освіти та їх систематизації. Так, відносно розвитку і соціального статусу особистості виділяють трансляційну, ціннісно-орієнтаційну, людинотворчу (гуманістичну) і адаптаційну функції [3]. З цих же позицій вчені виокремлюють соціально-професійну, технологічну, ціннісно-орієнтаційну, комунікативну і адаптивну функції. Відносно суспільства у цілому та його освітніх складових називають соціальну, гуманістичну, народногосподарську, суспільно-політичну, ідеологічну, виховну, гуманістичну, функцію відтворення робочої сили, передачі знань, соціалізації, соціального просування [1]. Виокремлюють також міграційну, демографічну, функцію розширеного відтворення інтелектуального потенціалу суспільства. Виділяється також специфіка функціональності вищої освіти у сукупності підготовки висококваліфікованих фахівців, руху до соціально однорідного суспільства, формування духовного потенціалу особистості [6].

Як бачимо, дослідники розглядають функції освіти як рядоположні та рівнозначні. Проте, на наш погляд, неправомірно зводити складну систему функціонування освіти до простого переліку і фіксації складових. Вирішення проблеми можливе на шляху виокремлення основних інтегруючих функцій, що найбільше відповідає специфіці освіти і пов'язує інші функції в єдину систему. Функції освіти, як інструмент засвоєння і репродукування людського досвіду, мають бути переосмислені з позиції сучасної освітньої парадигми.

Формулювання цілей статті... Визначення функцій інструментально-виконавського процесу підготовки майбутнього вчителя музики до виконання продуктивної діяльності як складової фахового мистецького навчання.

Виклад основного матеріалу... Діяльність вчителя музики доцільно розглядати як багаторівневу, з якої можливо виокремити цілий ряд відносно самостійних функцій. Розглядаючи інструментально-виконавський процес підготовки майбутнього вчителя музики до виконання продуктивної діяльності як складову фахового мистецького навчання, нами визначено наступні функції цього процесу: *світоглядно-орієнтаційна, пізнавально-адаптивна, організаційно-комунікативна, компетентнісно-прогностична, ціннісно-суб'єктна, праксеологічна, творчо-перетворювальна*. Від взаємозв'язку вищеназаних функцій, на нашу думку, великою мірою залежить ефективність інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя музики, морально-психологічна атмосфера на фахових заняттях та результат художньо-творчої, музичної діяльності.

Світоглядно-орієнтаційна функція, яка є стрижнем освіти, що об'єднує у свідомості майбутнього вчителя музики знання про світ та самого себе, визначає пріоритет тих чи інших цінностей. Світогляд як цілісне уявлення про природу, суспільство виявляється у системі цінностей, ідеалів особистості, включає сукупність знань про світ, почуття, ставлення, оцінки, переконання тощо. Ця функція співвідноситься з поняттям духовності, що санкціонує культурний спосіб життя, констатує сутність культури як сферу загальнолюдських цінностей. Тому необхідним є формування гуманістичного світогляду майбутніх учителів музики. Адже музичне мистецтво акумулює у собі знання та розуміння вищих духовних ідеалів, дозволяє виховати у майбутніх

фахівців здатність керуватися ними на практиці. Світоглядно-орієнтаційна функція об'єднує художню картину світу та гуманістичну концепцію розвитку особистості.

У загальній системі світоглядної орієнтації особистості, яка поєднує емоційні та раціональні форми осягнення довколишньої дійсності, розрізняють світовідчуття, світосприйняття, світосприймання, світорозуміння. Характер чуттєво-емоційних та понятійних образів беруть участь у сприйнятті, осмисленні та переживанні. Залежно від того, яке місце посідають ці образи в структурі суспільної свідомості людини, відокремлюють філософський, науковий, міфологічний, релігійний і художній світогляди. І. Зязюн наголошує на закономірності зосередження в естетичному почутті, викликаному мистецьким твором, етичних норм та всіх психологічних складників людської духовності, завдяки чому сприйняття художнього твору, передусім через почуття і переживання особистості дозволяє їй дійти до глибинних психологічних зрушень, очищення, катарсису, мотивованих ідеалів, життєвих цілей [2, с. 83].

Пізнавально-адаптивна функція є предметним підґрунтям художньо-педагогічної діяльності вчителя музики. У професійній підготовці вчителя велике значення має глибина знань предмету та його науково-світоглядні переконання, які він передає учням. Це сприяє їх активізації, що дозволяє продемонструвати рівень розуміння навчального матеріалу. Такий рівень активізації навчального процесу допомагає функціонуванню, тренуванню, подальшому вдосконаленню механізмів пам'яті, мислення, мовлення, навичок спілкування, вмінь самопрезентації майбутнього вчителя музики. Особливим напрямом реалізації пізнавально-адаптивної функції доцільно вважати формування у студентів здатності виявлення причин власних вчинків, процесу їх реалізації і впливу на навколишнє середовище. Ця функція сприяє стимулюванню творчого мислення студентів, розширенню їх художньо-асоціативного досвіду, що дозволяє швидше адаптуватися до змін у сучасній парадигмі освіти

Процес пізнання у філософському розумінні – це «процес творчої діяльності людини, що формує знання, на основі якої виникають цілі та мотиви практичних дій» [2, с. 268]. Отже, перед майбутнім учителем музики постійно виникає необхідність засобами навіювання психологічно перенастроювати учнів на певні завдання, розвивати їх творчі можливості та виконувати різноманітні імпровізаційні завдання. Від цього залежить і морально-психологічний клімат у творчому колективі та результат художньо-музичної діяльності.

Пізнавально-адаптивна функція полягає у реалізації впливу особистості на власні духовні сутнісні сили, психічні процеси та стани з метою їх оптимізації задля досягнення особистісно визначеної професійної мети. Пізнавально-адаптивна функція у фаховій діяльності майбутнього вчителя музики реалізується як процес перегляду та перетворення особистісної стратегії подальшого професійного розвитку в музично-педагогічній роботі мета якого – подолання дисонансу між наявними та очікуваними умовами й результатами діяльності.

На думку О. Рудницької, пізнавальна функція забезпечує введення студентів у основні положення теорії культури та її категоріального апарату, в проблеми морфології та історичної динаміки вітчизняної та світової культури, полікультурні виміри соціально-культурних традицій, норм, образів життєдіяльності та взаємозв'язків між ними, що загалом, спрямовано на формування їх професійної готовності до використання результатів пізнання культурних смислів у майбутній педагогічній діяльності [8, с. 96]. Отже, пізнавально-адаптивна функція полягає в успішному засвоєнні знань майбутніх учителів музики, що знаходить своє матеріальне відображення в їх навчальній діяльності з учнями.

У процесі інноваційної діяльності майбутнього вчителя музики важливу роль відіграє *організаційно-комунікативна функція*. Оскільки людська життєдіяльність за своєю природою колективна, то процес творення і передачі культурно-освітніх цінностей передбачає взаємодію між його учасниками. Уміння оцінювати світ формується і реалізується у практичних зв'язках з іншими людьми, у людському спілкуванні. Останнє вимагає виокремлення комунікативної складової в діяльності майбутнього вчителя музики як системи норм, принципів, способів і форм людських взаємозв'язків. Історичний процес накопичення і трансляції соціально-ціннісного мистецького досвіду дозволяє орієнтувати майбутнього вчителя музики на принципову суб'єкту рівність взаємодії у проєктованому ним педагогічному процесі.

Доцільно зазначити, що організаційно-комунікативна функція пов'язана з сугестивними здібностями майбутнього вчителя музики з тим великим впливом, що він здійснює на учнів. У цьому процесі важливою є моральна культура вчителя, його вміння встановлювати й підтримувати доброзичливі відносини з учнями, власним прикладом пробуджувати їх до подальшої активної практичної діяльності. Ефективне впровадження цієї функції сприяє оволодінню майбутніми вчителями музики секретами творчої взаємодії з учнями. Це потребує від вчителя уміння залучити

учнів до різноманітних видів мистецької інноваційної діяльності й кваліфікаційно організувати їх роботу в творчих навчальних колективах.

Відповідно, організаційно-комунікативна функція мистецької освіти майбутнього вчителя музики виявляє себе, з одного боку, у змістовному аспекті як опанування системною сукупністю різних історико-культурних феноменів організаційно-комунікаційних процесів, узагальнених норм і засобів комунікації. З іншого боку – у процесуально-динамічному аспекті організації педагогічної взаємодії між викладачем і студентом з приводу мистецьких смислів і цінностей як моделі міжкультурного спілкування. За таких умов спілкування набуває якості міжсуб'єктної взаємодії, учасники якої є принципово рівними, унікальними носіями активності, цілеспрямованості та вибірковості поведінки [4]. Так досягається максимальна спільність поглядів, почуттів і дій як необхідна умова продуктивності освітньої взаємодії.

Проведений аналіз дозволив засвідчити, що створення сприятливих умов для мистецького інноваційного навчання залежить від реалізації *компетентнісно-прогностичної функції* мистецької освіти. На думку Г. Падалки, досягнути успіху в музично-педагогічній діяльності зможе лише той вчитель, який прагне постійного «пізнання світу і себе у ньому, розширення мистецької обізнаності, поза якою важко собі уявити ефективність духовного становлення особистості» [7, с. 33]. Адже основою психолого-педагогічної компетентності вчителя є активне (дієве) знання закономірностей особистісного розвитку людини на різних вікових етапах. Психологічні аспекти компетентності виокремила Н. Кузьміна, а саме: диференційно-психологічний (знання про особливості засвоєння навчального матеріалу конкретними учнями у відповідності з індивідуальними та віковими характеристиками); соціально-психологічний (знання про особливості навчально-пізнавальної та комунікативної діяльності групи та конкретного учня в ній, про закономірності спілкування); аутопсихологічний (знання про досягнення та недоліки власної діяльності, специфіки своєї особистості та її характерних якостей тощо) [5, с. 144].

Компетентнісно-прогностична функція мистецької освіти забезпечує розвиток професійно значимих особистісно-психологічних якостей майбутнього вчителя музики, що є системоутворюючим елементом компетентності, адже розвиток цих якостей виступає важливою умовою формування та становлення музично-педагогічної компетентності.

Значення компетентнісно-прогностичної функції зазначається тим, що компетентність як особлива якість вчителя визначається його включеністю до педагогічної діяльності та формується у процесі розвитку та саморозвитку всієї особистості вцілому, включаючи її пізнавальну, емоційно-вольову та мотиваційну сфери, системи відношень та ціннісних орієнтацій. Компетентність означає інформованість педагога про цілі, сутність, структуру, засоби й особливості педагогічної взаємодії; володіння технологією цієї діяльності; високий рівень розвитку індивідуально-психологічних якостей фахівця, котрі забезпечують усвідомлення вчителем важливості цього процесу; устремління до постійного вдосконалення комунікативної сторони педагогічної діяльності; орієнтацію на творчу особистість, як на основну цінність (гуманістична позиція), а також здатність до нестандартного, креативного вирішення педагогічних завдань.

Реалізація компетентнісно-прогностичної функції здійснюється на основі контролю динаміки змін учнів у процесі впровадження мистецьких інновацій, що дозволяє виявити і проаналізувати основні тенденції, екстраполювати отримані результати аналізу на наступний період. Завдяки цьому ця функція дозволяє динамізувати незалежне професійне мислення, здатність особистісного проектування та здійснення навчально-педагогічного процесу. Компетентнісно-прогностична функція забезпечує використання вчителем музики інтерактивних методів спілкування, скерованих на творчу взаємодію та на ціннісне ставлення до музичного виконавства. Він характеризує готовність майбутнього вчителя музики до включення в активні форми музично-виконавської просвітницької діяльності. Особливістю діяльності вчителя музики є розвинуте вміння переконливо розкривати художній зміст твору, вміння адекватно себе представляти, спираючись на розвинуті індивідуально-типологічні особливості, компенсуючи існуючі недоліки.

Ціннісно-суб'єктна функція націлена на усталення аксіологічних засад продуктивного вирішення студентами смисложиттєвих проблем, вироблення критеріїв оцінки соціокультурних явищ, що спрямовуються на проектування педагогічної діяльності щодо трансляції соціально значущих мистецьких цінностей у внутрішній світ учнів. Адже важливою функцією освіти є перетворення об'єктивно існуючого ціннісного досвіду людства у форму суб'єктності в процесі навчання і виховання. Ціннісно-суб'єктна функція освіти актуалізує процеси засвоєння людиною суспільних норм і цінностей у неповторній індивідуальній формі в процесі активної перетворюючої діяльності. Ця функція педагогічної освіти дозволяє реалізувати «продуктивну» (на протизвагу «репродуктивній») орієнтацію особистості вчителя музики на відтворення мистецьких цінностей у цілому.

Реалізація ціннісно-суб'єктної функції сприяє визначенню особистісних критеріїв та норм музично-фахової діяльності як внутрішньої опори побудови освітнього процесу. Ціннісно-суб'єктна функція дає змогу встановити рівень реалізації визначеної мети, виразити результати в якісних та кількісних показниках. Ця функція пов'язана з необхідністю аналізувати результат навчально-виховного процесу, виявляти в ньому як позивні сторони, так і недоліки, проводити порівняльні характеристики досягнутих результатів з поставленими завданнями, вносити необхідні корективи в педагогічний процес.

Ціннісно-суб'єктна функція мистецької освіти пов'язана з необхідністю аналізувати результат освітнього процесу, що сприяє продуктивному вирішенню студентами смисложиттєвих проблем та основних завдань мистецького навчання. Детальний процес аналізу мистецької навчально-виховної діяльності дозволяє майбутньому вчителю музики виявляти в ньому як позитивні сторони, так і недоліки, проводити порівняльні характеристики досягнутого з поставленими цілями й завданнями, оцінювати ці результати, вносити необхідні корективи у педагогічний процес. Загалом, вищезазначена функція сприяє пошукам оптимальних шляхів удосконалення педагогічного процесу, широкого використання передового педагогічного досвіду.

Праксеологічна функція мистецької освіти забезпечує освоєння основних історичних форм і методів мистецької діяльності людства, орієнтацію в основних її параметрах, технологіях проектування музично-просвітницької і культурно-масової роботи, що спрямоване на формування досвіду педагогічної практики мистецької роботи в освітніх навчальних закладах. Адже сучасна праксеологія – це насамперед аналітичні дослідження організованої діяльності (її структур, результатів (успіху й неуспіху) тощо). Розглядаючи питання про предмет праксеології, підкреслимо, що саме за допомогою її понять, принципів і законів, спираючись також на весь арсенал засобів, ідей і методів, розвинених в інших науках, відповідним чином систематизованих, узагальнених і переосмислених в межах праксеологічного підходу, можна отримати вичерпну картину сценаріїв розвитку суспільства. Тому в сучасній праксеології предметом стають стани, закони і принципи ефективності або неефективності дій систем.

Праксеологічна функція базується на методологічній парадигмі оптимізації діяльності суб'єктів освітнього процесу, що передбачає загальну стратегію розгляду успішної діяльності з позицій генерування нового науково-професійного знання (гносеологічний аспект), зміни освітнього середовища (процесуальний аспект), досягнення якості продукту (результативний аспект). Оптимізація професійної підготовки фахівців та її організація на основі праксеологічної функції передбачає таку взаємодію суб'єктів освітньої практики, яка змінює механізми ресурсного забезпечення даного виду діяльності та передбачає нову якість, що отримується у результаті освітнього процесу продукту. Сутність цієї функції полягає у підході до організації професійної підготовки майбутніх учителів музики, що полягає у пошуку, відборі та впровадженні в освітню практику різноманітних засобів, необхідних для здійснення ефективної, технологічної, інноваційної діяльності.

Творчо-перетворювальна функція, за О. Рудницькою, вносить елементи нових знань або способів дій у вихідні умови [8, с. 97]. Ця функція проявляється не лише у конкретних результатах, але і в розвитку загальної пошукової спрямованості особистості. На відміну від інших функцій, які реалізуються у рамках заданих ситуацій, творчо-перетворювальна функція завжди пов'язана з виходом за ці межі й визначається непередбаченістю дій та проявом рис самовираження. Найважливішим фактором розвитку творчості студентів у навчальній діяльності є обов'язкове заохочування будь-яких (великих та малих, частих та рідших) творчих знахідок, оригінальних думок, самостійних відкриттів, цікавих ідей, пропозицій. Сенс цього заохочення в тому, щоб викликати у студентів позитивну емоційну реакцію, почуття задоволення, гордості, радості, захоплення собою, вірою у свої здібності. Лише за таких умов виникає повторне бажання творити.

Сутність творчо-перетворювальної функції проявляється в креативному застосуванні цінних інноваційних ідей у конкретних педагогічних умовах. Ця функція передбачає активізацію творчих підходів особистості до життєдіяльності. Особливості реалізації творчої функції полягають у критичному осмисленні та творчому розвитку того нового, що виходить за межі відомих теорій, певною мірою збагачуючи їх. Ця функція дозволяє стимулювати активність майбутнього вчителя музики, планувати способи створення його особистісно-розвивального середовища. Перетворювальна частина цієї функції забезпечує розвиток здатності студентів до переосмислення, реорганізації та застосування одержаних знань у ході виконання різноманітних завдань [8, с. 97].

Творчо-перетворювальна функція пов'язана з розвитком пізнавальної активності майбутніх учителів музики, їх самостійності в художньо-творчій діяльності, які сприяють розвитку емпатійності, що ґрунтується на індивідуально-особистісному підході до досягнення музичних творів, потреб виявлення у музиці засобу ефективного спілкування, становлення індивідуального

стилю фахової діяльності. Здатність до творчого співпереживання проявляється у тому, що педагог під час підготовки до занять ніби стає у позицію студента та відбирає те, що йому цікаво та доступно, тим самим учитель передбачає труднощі сприйняття навчального матеріалу, наперед осмислює можливу допомогу, проходить сам той шлях відкриття нового, який потрібно буде подолати студентам.

Реалізація творчо-перетворювальної функції сприяє розумінню майбутнім вчителем музики природи музичного мистецтва, що сприяє розвитку його здатності співпереживати, оцінювати під час роботи з учнями художній зміст музики. Диференціація переживань у сфері мистецтва розкривається завдяки чуттєвим реакціям на художній твір – стан, настрої, емоції, почуття. Стан і настрої – найпростіші форми переживання мистецтва, в яких чітко не виявлено особистісне ставлення до предмета збудження реакції, не усвідомлено причину його дії. Ці фізіологічні форми належать до елементарних відчуттів, а не художніх переживань. А емоції та почуття, як психічний акт, народжуються тоді, коли у свідомості виникає образ, який оцінюється суб'єктом з особистісної точки зору. Емоційні та почуттєві форми виникають як осмислене ставлення до джерела художньої інформації.

Висновки... Отже, реалізація зазначених функцій, а саме: світоглядно-орієнтаційної, пізнавально-адаптивної, організаційно-комунікативної, компетентісно-прогностичної, ціннісно-суб'єктної, праксеологічної та творчо-перетворювальної, в процесі фахової підготовки майбутніх учителів музики до впровадження мистецьких інновацій уможливується шляхом опанування предметного та змістового наповнення останніх. У процесі цілеспрямованого навчання із застосуванням спеціальних методів та технологічних підходів можлива компенсація окремих функцій шляхом взаємного доповнення та перебудови менш розвинених функцій. Саме вищезазначені функції мають забезпечити ефективність формування готовності майбутнього вчителя музики до запровадження мистецьких інновацій в умовах загальноосвітньої школи.

Подальшого наукового вивчення потребують питання взаємозв'язку формування виконавської майстерності та творчого розвитку особистості; особливості процесу самореалізації майбутнього вчителя музики в умовах колективного музикування; специфіка формування виконавської майстерності студентів у різноманітних музичних колективах.

Список використаних джерел і літератури:

1. Зеер Э. Ф. Личностно ориентированное профессиональное образование / Э. Ф. Зеер ; Урал. гос. проф.-пед. ун-т. – Екатеринбург : Изд-во УГППУ, 1998. – 126 с.
2. Зязюн І. А Краса педагогічної дії: навчальний посібник для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих навчальних закладів. / І. А. Зязюн, Г. М. Сагач. – К. : українсько-фінський інститут менеджменту та бізнесу, 1997. – 302 с.
3. Коган В.И. Основы оптимизации процесса обучения в высшей школе (Единая методологическая система института: теория и практика): Науч.-метод. пособие / В. И. Коган, И. А. Сичеников. – М. : Высш шк., 1991. – 143 с.
4. Козир А.В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: монографія / А. В. Козир. – К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. – 378 с.
5. Кузьмина Н.В. Профессионализм деятельности преподавателя, мастера производственного обучения профтехучилища / Н. В. Кузьмина. – М. : Высш. шк., 1989. – 167 с.
6. Олексюк О. М. Педагогіка духовного потенціалу особистості : сфера музичного мистецтва : навч. посіб. / О. Олексюк, М. Ткач. – К. : Знання України, 2004. – 264 с.
7. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г. М. Падалка. – К. : Освіта України, 2008. – 274 с.
8. Рудницька О. П. Педагогіка. Загальна та мистецька / О. П. Рудницька. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2005. – 360 с.

Транслітерований список літератури:

1. Zeer Ye. F. Lichnostno orientirovannoe professional'noe obrazovanie Ural. gos. prof.-ped. un-t, Ekaterynburg: Izd-vo UGPPU, 1998, 126 p.
2. Ziazun I. A Krasa pedahohichnoi dii: navchalnyi posibnyk dlia vchyteliv, aspirantiv, studentiv serednikh ta vyshchyh navchalnyh zakladiv, G.M. Sagach, Kyiv: ukrainsko-finskyi instytut menedzhmentu ta biznesu, 1997, 302 p.
3. Kogan V.I. Osnovy' optimizacy'i processa obucheniya v vy'sshej shkole (Edinaya metodologicheskaya sistema instituta: teoriya i praktika): Nauch.-metod. posobie, I. A. Sichenikov, Mskva: Vyssh shk., 1991, 143 p.

4. Kozyr A.V. Profesiina maisternist uchytelev muzyky: teoriia i praktyka formuvannia v systemi bahatorivnevoi osvity: monohrafiia, Kyiv: NPU imeni M.P. Drahomanova, 2008, 378 p.
5. Kuz'mina N. V. Professionalizm deyatelnosti prepodavatelya, mastera proizvodstvennogo obucheniya proftehuchilischa, Moskva: Vyssh. shk., 1989, 167 p.
6. Oleksiuk O. M. Pedagogika dukhovnoho potentsialu osobystosti: sfera muzychnoho mystetstva: navch. posib., M. Tkach. Kyiv: Znannia Ukrainy, 2004, 264 p.
7. Padalka G. M. Pedagogika mystetstva (teoriia i metodyka vykladannia mystetskykh dystsyplin), Kyiv: Osvita Ukrainy, 2008, 274 p.
8. Rudnytska O. P. Pedagogika. Zahalna ta mystetska, Ternopil: Navch. kn. – Bohdan, 2005, 360 p.

Аннотация.

**Процессуально-функциональный анализ инструментально-исполнительской подготовки будущих учителей музыки к продуктивной деятельности с учениками
Лабунец В.Н.**

В статье рассмотрена многоуровневая деятельность учителя музыки, из которой возможно выделить целый ряд относительно самостоятельных функций. Рассматривая инструментально-исполнительский процесс подготовки будущего учителя музыки к выполнению продуктивной деятельности как составляющую профессионального художественного обучения, автор определяет следующие функции этого процесса: мировоззренческо-ориентационная, познавательно-адаптивная, организационно-коммуникативная, компетентностно-прогностическая, ценностно-субъектная, праксеологическая, творчески-превращающая. От взаимосвязи вышеперечисленных функций, по нашему мнению, в значительной степени зависит эффективность инструментально-исполнительской подготовки будущего учителя музыки, морально-психологическая атмосфера на профессиональных занятиях и результат художественно-творческой, музыкальной деятельности. В процессе целеустремленного обучения с применением специальных методов и технологических подходов возможна компенсация отдельных функций путем взаимного дополнения и перестройки менее развитых функций. Именно вышеупомянутые функции должны обеспечить эффективность формирования готовности будущего учителя музыки к введению художественных инноваций в условиях общеобразовательной школы. Специфическими признаками содержательности инструментально-исполнительской подготовки будущих учителей музыки определены: ознакомленность студентов с основными теориями инструментального обучения; умение анализировать и использовать разнообразные методы в профессиональной деятельности; понимание возможностей современных научных методов исследований и владение методиками на уровне, необходимом для решения практических заданий, которые появляются в процессе инструментально-исполнительской подготовки; овладение развитой культурой профессионального мышления; подготовленность к самосовершенствованию и самореализации; понимание основных заданий своей профессии, дисциплины, которые определяют конкретику профессиональной деятельности; ознакомленность с возможностями и методами применения инновационных технологий в инструментально-исполнительской подготовке будущего учителя музыки.

Ключевые слова: процессуально-функциональный анализ, инструментально-исполнительская подготовка, функции, продуктивная деятельность, мотивы деятельности, интерес, компетентность.

Summary

**Process-Functional Analysis of Instrumental-Performing Preparation of the Future Music Teachers to Productive Work with Pupils
Labunets V.M.**

The article examines the multilevel activity of a music teacher that contains a number of relatively independent functions. Analysing instrumental-performing process of future music teacher's preparation to the productive work with pupils as part of special musical training, the author defines the following functions of this process: world-view, cognitive-adaptive, organizational-communicative, competence-prognostic, value-subjective, praxeological, creative-transforming.

In our opinion, efficiency of the future music teacher's instrumental performance skills training, psychological atmosphere during special training classes, and the result of creative musical activities largely depend on the interconnection of these functions. In the process of clear of purpose learning with the use of special methods and technological approaches, compensation of certain functions due to their mutual complement and interconnection is possible. These functions should define the efficiency of future

music teacher's preparedness to the implementation of artistic innovations under the conditions of educational process of secondary school.

Specific traits of sapidity of the future music teacher's instrumental-performing skills preparedness are the following: students' knowledge of instrumental performance training theory, ability to analyse and use various methods in professional activities, understanding of the capabilities of modern scientific methods of the research and usage of these methods on the level necessary to solve practical tasks that arise in the process of instrumental-performing skills training, mastering developed culture of professional thinking; preparedness to self-development and self-realization; understanding of the main tasks of profession, the disciplines, which determine the specificity of professional activity; knowledge of capabilities and methods of innovative technologies implementation in instrumental-performing training of the future music teacher.

Key words: process-functional analysis, instrumental-performing preparation, functions, productive activity, motives of activity, interest, competence.

Дата надходження статті: 10. 10.2015 р.

УДК 78.071.4:005.336.4(045)

Михаськова М.А.,

кандидат педагогічних наук, доцент
(м. Хмельницький)

Діяльність вчителя музичного мистецтва: термінологічно-понятійний аспект

У статті проводиться аналіз ключових понять: «діяльність», «педагогічна діяльність», «музично-педагогічна діяльність» у філософській та психолого-педагогічній літературі. З'ясовано, що педагогічна діяльність – це проєктована, прогнозована дія, заснована на осмисленні її мети, засобів виконання, принципів вибору засобів.

Визначаються основні компоненти діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва: комунікативний, організаційний, проєктувальний, конструктивний, гностичний, творчий. Доводиться, що музично-педагогічна діяльність зумовлена нерозривним зв'язком сприймання музики із засвоєнням музичних знань, формуванням виконавських умінь і навичок.

Автор статті, узагальнюючи розглянуті підходи до поняття «музична діяльність» визначає її структуру та види. Серед видів музичної діяльності виділяються слухання (сприймання музики), виконавство, творчі імпровізації, критичні судження (музично-освітня діяльність). Сприймання музики включає сприймання музики, створеної для слухання; сприймання музики у зв'язку з її виконанням; музично-дидактичні ігри для розвитку сенсорних здібностей. Виконавство вбирає в себе спів, музично-ритмічні рухи, гру на дитячих музичних інструментах. Творчість може бути пісенна, музично-ігрова, танцювальна та імпровізація на дитячих музичних інструментах. Музично-освітня діяльність – це знання про музику та знання, пов'язані з різними видами діяльності.

Ключові слова: діяльність, педагогічна діяльність, музично-педагогічна діяльність.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сутність фахової компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в сучасній науці розглядається з позицій методології системного, діяльнісного, синергетичного, особистісного, полісуб'єктивного, культурологічного, аксіологічного, етнопедагогічного підходів, що акумулюють володіння необхідними і достатніми знаннями в галузі музичного мистецтва в єдності із уміньми їх практичного відтворення у виконавській діяльності та досвідом впровадження в педагогічну практику. В цьому контексті діяльнісний підхід, на нашу думку, є одним з базових в професійному становленні мабутнього фахівця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій....Орієнтацію на власний чуттєвий досвід як результат діяльності душі досліджував у своїх трактатах Арістотель. До діяльності як основи освіти зверталися в своїх працях Ф. Герbart, В. Лай К. Маркс та ін. Вирішальну роль діяльності в розвитку особистості визнавали В. Асмус, О. Лановенко, О. Леонт'єв, А. Лурія, Р. Каракозов; єдність психіки і діяльності досліджували Л. Виготський, С. Рубінштейн; діяльнісно-творчий підхід